

VOLDSFANATIKERE, ANTISEMITTER, DEMOKRATIHADERE OG KRYPTOSTALINISTER

Af Morten Thing

Fra 1989 til udgangen af sidste århundrede stod venstrefløjens gerninger fra 1968-1989 på dagsordenen i først *Weekendavisen* og siden – efter avisens redaktør Peter Wivel kom til *Berlingske Tidende* – også i dette blad. Selvom det har været folk som Bent Blüdnikow og Bo Bjørnvig, der har stået for kampagnen, skal man ikke glemme, at det var de ansvarshavende redaktører Peter Wivel og Anne Knudsen, som sanktionerede kampagnen. Den stemplede venstrefløj som beskrevet i overskriften.

I sommeren 2003, nærmere betegnet den 13. juni, offentliggjorde *Weekendavisen* et større essay af historikeren Jens Liljegren med titlen: Kampagnen mod venstrefløjen. Essayet var identisk med Liljegrens indlæg i bogen *Demokrati*

mellem fortid og fremtid, som Claus Bryld og Søren Hein Rasmussen netop havde udsendt. Essayet indeholdt en detaljeret fremstilling af, hvordan Bo Bjørnvig og Bent Blüdnikow systematisk havde manipuleret med citater og forbrudt sig mod de simpleste regler for journalistik. At de begge også er uddannede historikere understregede blot alvoren i anklagen. Liljegren dokumenterede også, at Bent Jensen i en bestemt sag havde brugt en ubrugelig russisk kilde i en diskussion med SFeren Jens Thoft. At *Weekendavisen* valgte at bringe hele essayet viser, at den ansvarshavende redaktør tog anklagerne alvorligt. Men der var grænser for alvoren. Allerede i næste nummer, den 27. juni, skrev Anne Knudsen i en leder med den sigende titel "(...)", en henvisning til alle de manipule-

Adam Holm og Peter Scharff Smith (red.):
Idealisme eller fanatisme?
Opgøret om venstrefløjen under den kolde krig.
 257 s., kr. 279,-. Forum.

rende udeladelser, at godt nok var manipulationerne påvist og kritisable, men kritikerne havde alligevel ret i deres kritik af venstrefløjen. Siden har indlæggene i avisen hobet sig oven på hinanden.

Jens Liljegrens essay byggede på et historiespeciale, som han afleverede i 2002 ved Syddansk Universitet. Faktisk forsøgte Blüdnikow og Bjørnvig i februar 2003 at lægge pres på Liljegrens vejleder for at dumpe Liljegren eller få ham ned i karakter. Da læreren holdt på sin faglige og moralske integritet, greb de til sammen med Bent Jensen at forsøge at miskreditere Liljegren i det historiske miljø.

I en nylig udkommen bog *Idealisme eller fanatisme? Opgøret om venstrefløjen under den kolde krig*, redigeret af Adam Holm og Peter Scharff Smith er der offentliggjort et

nyt essay af Liljegren. Denne gang handler det om *Weekendavisens*, Blüdnikows, Bjørnvigs og Arne Notkins korstog mod venstrefløjen for at være antisemitisk. Med den samme præcision som i sit første indlæg viser han, hvordan avisen og dens tre journalist-historikere måske i endnu grovere grad har manipuleret. Ikke mindst gøres der en del ud af Bent Blüdnikows bevidst udflydende og insinuerende argumentationsform.

Liljegrens to indlæg lægger efter min mening en standard for, hvordan man bør omgå sine modstandere: man bør udvise hæderlighed. Så enkelt kan det siges. Liljegren er langt fra at være venstrefløjen nogen militant støtte. Faktisk er han ret kritisk overfor venstrefløjens gøren og laden, og han fremhæver netop Bent

Jensens bog *Stalinismens fascination* som et eksempel på, hvordan man bør citere sine fjender.

Ikke alle indlæggene i denne nye bog om venstrefløjens fortid lever op til denne standard, men de fleste gør. Det gør ikke nødvendigvis bogen til en helstøbt bog, men det letter læsningen. Og så indeholder den faktisk også nogle rigtig gode og tankevækkende indlæg.

Lad os starte med det værste. Jeg fatter ikke at redaktørerne har trykt den svenske professor Kim Salomons artikel om utopiernes suggestionskraft. Den ligger langt under hans niveau og lugter kraftigt af at være en-i-sidste-øjeblik-artikel. Hvis ikke står det endnu værre til, for det er en artikel som formelig vader i selvindlysende indsigter og ubeviste påstande. Han bruger udtrykket 'venstrefløjens knæfald for de totalitære regimer' så mange gange, så man næsten tror der er tale om tyngdeloven. Bent Blüdnikow har skrevet en artikel med titlen "Personlige tanker om en nødvendig debat". Nu ved jeg ikke om han også kan tænke upersonlige tanker, men det ligner en redaktørtanke at placere den lige efter Liljegrens dokumentation af, hvordan Blüdnikow manipulerer. Her får man syn for sagn. Det er lige til en undervisningsantologi i skriftlig kommunikation for gymnasiet.

De to redaktører indleder bogen med en række betragtninger, som det er svært at blive uenige i. Men desværre mest på grund af deres almene karakter. Hvad skal man fx mene om følgende betragtning: "Et væsentligt kritikpunkt bygger på at de venstreorienterede – især de intellektuelle idémagere og agitatorer – lukker øjnene for at de med deres overbevisning i yderste konsekvens selv kunne have bidraget med mord, terror og massedeportationer." Selvom det her drejer sig om et referat af venstrefløjens kritikere, fremstår den moralske problemstilling også som redaktørernes spørgsmål til os alle. Jeg vil i den sammenhæng sige, at jeg ikke tror at den slags mennesker, de her fremmaner, er *ideologisk eller politisk* bestemte. Jeg har igennem mange år på venstrefløjen enkelte gange mødt personer, om hvem jeg tænkte: "godt de ikke har magt". Men jeg

har også mødt dem andre steder. Jeg tror snarere det drejer sig om et psykologisk spørgsmål. Jeg mener fx også man kunne rejse det spørgsmål om den hadefulde måde fx en Bo Bjørnvig har optrådt på i debatten ikke kunne fortjene at blive belyst under dette spørgsmåls synsvinkel. Og andre kunne nævnes.

Bogen indeholder tre venstrefløjsindlæg, to fra tidligere kommunister og et fra en tidligere SF'er. Den ene af de tidligere kommunister er Frank Aaen. Han forsøger at benytte sig af den samme taktik som Bent Blüdnikow, nemlig at tale om 'venstrefløjens' som havde den været ét fedt. Han gør det naturligvis blot med modsat fortegn. Det bliver det næppe bedre af. Og man leder med lys og lygte efter forklaringer på, hvorfor han kunne se Sovjet som et demokratisk samfund og socialistisk samfund. Den anden kommunist er historikeren Søren Hein Rasmussen. Han forsøger at nå om bag den facade Aaen blot pudser på. Han ser sin omvendelse i lyset af en forelskelse, men lader det ikke blive derved. Han rejser spørgsmålet, om ikke han både var en medløber og faktisk også hylkede nogle idealer, som kun delvis kunne udfoldes i DKP. SF'eren er Christine Antorini, og hendes indlæg har kun delvis adresse til de diskussioner, bogen rejser. SF har jo kun i begrænset omfang været inddraget i debatten.

To bidrag tager fat på tolkningen af Sovjetunionen. Bent Jensen gennemgår de såkaldte historierevisionister, som i perioden før Sovjets fald – og før adgangen til de russiske arkiver – forsøgte en både kritisk og delvis positiv vurdering af den historiske udvikling og samfundet på den tid, de skrev. Jeg har ikke læst de bøger Bent Jensen kritiserer, men jeg er enig med ham i, at det revisionistiske standpunkt ikke holdt vand, da vi først kom til arkiverne. Han gentager, hvad han også har skrevet i sin nye bog *Gulag og glemsel*, at den frygtelige og blodige skæbne, som overgik det russiske samfund fra 1917-1953, er blevet hyllet i glemsel. Det mener jeg ikke er rigtigt. Der har faktisk – som han selv har påpeget – været mange som skrev om det. Det er især kommunisterne og deres sympatisører, som ikke har villet

høre om blodbadene, og de var trods alt ikke så mange. Det andet bidrag, som undersøger sovjettolkningen er af Curt Sørensen. Han tager fat på den rolle myten 'Sovjet som et socialistisk samfund' har spillet i højrefløjens propaganda mod socialisme i al almindelighed. Det er en fin og meget præcis analyse. Han påpeger fx, at den almindelige påstand om, at der går en lige linje fra Marx til Gulag (den gentages i bogens forord) ser bort fra den kendsgerning, at hele den socialdemokratiske bevægelse jo også byggede på Marx.

Thomas Ekman Jørgensen har skrevet om venstrefløjens ulyksalige jagt på teorien om den radikale forandring, på forestillingen om, at der fandtes én samlende teori, som ikke blot kunne forstå det eksisterende samfund, men som også kunne udpege mål og midler for en radikal forandring af det. Han har fat i en lang ende, selvom jeg nok synes hans læsning af kilderne er lidt ensidig: han ser teoriudviklingen udelukkende som teori om venstrefløjens strategi og taktik. Men faktisk var teoriudvikling et meget bredt fænomen, som også omfattede større eller mindre universitære bidrag til helt andre og mere fagspecifikke områder. Men skal man forestille sig en kritik af venstrefløjen – og Ekman Jørgensen er bestemt en kritiker i ordets negative betydning – så er her igen et andet bud end *Weekendavisens* metode. Han isolerer bevidst og abstraherer fra mange andre forhold for at se et enkelt vigtigt træk, som han mener var destruktivt.

Noget lignende kan man sige om Tøger Seidenfadens indlæg om "De venstreorienteredes fejl". Han fokuserer (især) på ét træk, nemlig leninismen. Han ser leninismen som selve venstrefløjens akilleshæl. Han taler ikke om alt muligt andet og bruger i øvrigt heller ingen plads på at dokumentere sit angreb. Det synes jeg i dette tilfælde heller ikke er nødvendigt. Set i retrospektiv er der ingen tvivl om at Lenins dybt tvetydige forhold til det demokratiske indhold i socialismen (og i den demokratiske centralisme) var katastrofalt for venstrefløjens evne til at formulere en moderne socialisme, som kunne løse moderne problemer. I det hele taget må

man vel sige, at den autoritet Lenin og den russiske revolution havde for mange af os gjorde, at vi blev delvis blinde for, at vi ikke var nogen arbejderbevægelse, men en ungdomskultur i et moderne samfund med et udviklet demokrati.

Bogens to sidste indlæg går helt anderledes til værks end Ekman Jørgensen og Seidenfadens. Deres fokus er ikke venstrefløjen i bred almindelighed, men helt bestemte grupper. Deres metode er historisk dokumenterende på den måde, som *Weekendavisens* oprindelige artikler burde have været det. Det drejer sig om Lars Hedegaards fremragende artikel om Blekingegadebanden og Steen Andersen og Peter Frederikssens ligeså fremragende artikel om KAPs forhold til Pol Pot regimet.

Lars Hedegaard skriver på en bog om Blekingegadebanden og bygger i stor udstrækning på det materiale, politiet har indsamlet om gruppen. Meget nøgternt fremlægger han udviklingen i Gotfred Appels politiske synspunkter fra grundlæggelsen af Kommunistisk Arbejdskreds til gruppen trak sig tilbage fra offentligt arbejde for at sikre det illegale arbejde størst mulig sikkerhed. Han understreger gruppens udgangspunkt i venstrefløjen, men også den helt særegne udvikling som under Appels auspicer blev Blekingegadebandens. Hedegaard dokumenterer, at selv om udgangspunktet altså delte moduler med andre venstrefløjegrupper, var der her tale om en helt afsondret udvikling.

Artiklen om KAPs forhold til Pol Pot fortæller om da en delegation fra KAP i 1978 var på besøg i Kampuchea og bl.a. mødtes med Pol Pot personlig. Artiklen betjener sig af et meget bredt kildemateriale, bl.a. også fra KAPs arkiv. Den dokumenterer, at KAP havde sine reservationer overfor dele af Pol Pots politik, men i det væsentlige støttede den. Som med Hedegaards artikel om Blekingegadebanden bliver artiklens budskab meget klarere af det meget specifikke sigte med undersøgelsen og dermed det begrænsede i dens konklusioner. Man kan ikke på grundlag af disse artikler sige noget generelt om venstrefløjen, men derimod noget ret præcist om de to undersøgte grupper. I denne artikel dra-

ger forfatterne også følgende velovervejede konklusioner om selve kritikformen:

"Offentligheden havde – og har fortsat – en tendens til at samle en bred vifte af politiske grupperinger under begrebet *venstrefløj*. I retorikken hedder dette *pars pro toto*, dvs. del for helhed. Man beskriver helheden ved et karakteristisk enkelttræk. Men venstrefløjen er en løselig topografisk angivelse af et større område på den politiske scene og siger ikke mere end som så. Venstrefløjen i 1970'erne var fragmenteret og ikke alle "gik ind for Sovjetunionen"."

(s. 234) Disse velovervejede konklusioner har forfatterne sakset – flere sætninger ordret – fra en artikel jeg har skrevet (Vi er historie, *Arbejderhistorie* 3/1999, s. 67-75). Og jeg er da glad for at forfatterne kan bruge disse formuleringer. Men ville en fodnote ikke have været på sin plads?

Som det fremgår, er det en noget blandet antologi Adam Holm og Peter Scharff Smith har fået samlet sig. Men ser vi bort fra Kim Salomons totalcikser, er der faktisk stof til eftertanke i bogen – og en række præcise og grundige indlæg, som bringer debatten videre. Sagen er ikke som *Weekendavisen* synes at mene, at vi fra venstrefløjen i 70erne ikke ønsker at diskutere. Tværtimod. Men vi vil ikke diskutere manipulerende og upræcise anklager, hvor vores eneste mulighed er at undersøge en erklæring om vores egen grænseløse idioti. Set i dette perspektiv bringer denne bog faktisk debatten videre.

Kan også læses på www.modkraft.dk